

Justiitsministeerium
Tõnismägi 5a
15191 Tallinn

Teie 22.08.2006.a nr 8-1-01/8413

Meie 05.09.2006.a nr 1-9/116

Arvamuse andmine karistusseadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu kohta

Eesti Advokatuur esitab järgmised märkused karistusseadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu kohta:

1. Advokatuur ei pea normitehniliselt õigeks karistusnormi „täpsustamist” teatavat liiki karistatava tegevuse detailsema kirjeldamisega olukorras, kus sama tegevus on hõlmatud normi üldise dispositiooniga. Samast põhimõttest lähtudes võiks „täpsustada” mistahes KarS eriosa normi, lisades näiteks § 122 koosseisu mõnede eriti tähelepanuväärsete piinamisviiside kirjelduse või § 289 koosseisu üldsuse laiemat tähelepanu pälvinud ametiseisundi kuritarvitamise viisid. Sellise „täpsustamise” taotlemine on taunitav eelkõige põhjusel, et ta rebib koosseisust välja teatud tegevused, mis kvalitatiivselt teistest sama koosseisu kohastest tegevustest ei erine, kuid millele sellise eraldi kirjeldusega omistatakse näiliselt eriline etteheidetavus. Selle tagajärjel võidakse „täpsustatud” teokoosseisule vastavaid tegusid hakata karistama suhteliselt rangemalt kui teisi sama paragrahvi järgi karistatavaid tegusid, kuigi selleks mingit objektiivset alust ei ole. Samuti võib selline teatud tegude eriline rõhutamine kaasa tuua selle, et normi eesmärk tervikuna deformeerub ja osa KarS § 151 praeguse redaktsiooni järgi karistatavaid tegusid võib aja jooksul vähemalt näiliselt jääda karistatavussfäärist välja – muudetud normi peamine eesmärk näib olevat võitlus sobimatute sümbolite eksponeerimise vastu ja muud vaenu õhutamise vormid, mis ei tarvitse olla sugugi vähem ohtlikud, pälvivad vähem tähelepanu.

2. Eelnõu vajalikkust on põhjendatud üksnes argumendiga, et kehtiv sõnastus „jätab mitmeti tõlgendamise võimalusi”. Muudatuse sõnastuse kontekstis näib selline väide olevat mitte eriti põhjendatud. Normide võrdlus näitab, et „täpsustatud” on kehtiva KarS § 151 lg 1 esimest elementi – „tegevuse eest”. Tõepoolest, mõistet „tegevus” on võimalik mitmel viisil sisustada, kuid sellise üldistusastmega mõiste kasutamine siin pole juhuslik – normi eesmärk on karistada mistahes tegevust, millega kutsutakse avalikult üles vihkamisele, vägivallale või diskrimineerimisele. Seega normi see osa, mida eelnõuga „täpsustatakse”, on taotluslikult ja põhjendatult sõnastatud nii üldiselt, et seda ei saa täpsustada.

3. Ainukene õiguspoliitiliselt ja normitehniliselt põhjendatud muudatus oleks KarS § 151 puhul lõikes 1 sisalduva põhikoosseisu muutmine formaalseks teoks ehk tagajärje väljajätmine põhikoosseisu tunnuste seast. Eelnõus on muudetud ka normi tagajärje osa ning

selle järgi nähakse tunnuseks ette „oht avalikule korrale”. Selline tagajärg on sedavõrd abstraktne, et paneb nii süüdistus- kui kaitsefunktsiooni teostaja väga keerulisse tõenduslikku olukorda. Loogilisem lahendus oleks kõik tagajärjedeliktid sätestada antud normi kvalifitseeritud koosseisudena.

4. Määratlemata õigusmõiste „oht avalikule korrale” toomine karistusõigusesse on oma ebakonkretiseerituses karistusõigusele sobimatu. Lisaks juhime Teie tähelepanu sellele, et eelnõu ja seletuskiri ei ole omavahel kooskõlas. Eelnõuga lisatava väärteo koosseisuliseks tunnuseks on vaenu õhutamisel ohu põhjustamine avalikule korrale. Seletuskirja kohaselt põhjustatakse oht avalikule korrale avaliku üleskutsumisega vihkamisele, vägivallale või diskrimineerimisele. Eelnõu sõnastusest see ei selgu, sest KarS § 151 lg 1 kohaselt on karistatav avalik üleskutsumine vihkamisele, vägivallale või diskrimineerimisele, kui sellega on põhjustatud oht avalikule korrale. Õigusselguse tagamiseks ja väärteo üheselt mõistetavaks eristamiseks tuleb väärteokoosseisu normi täpsustada.

5. Teatud sümbolite kasutamise keelamine tuleks kõne alla vastava eraldi süüteokoosseisu kehtestamisega analoogselt Saksa karistusseadusele (StGB), kus sümbolite kasutamine ja vaenu õhutamine on sätestatud eraldi koosseisudes.

Lugupidamisega

Aivar Pilv
Esimees

Marin Vallikivi 6 260 461
marin.vallikivi@advokatuur.ee